

Pædagogisk læreplan for Østbyens dagtilbud 2021

Baunegården og Bangs Børnehus

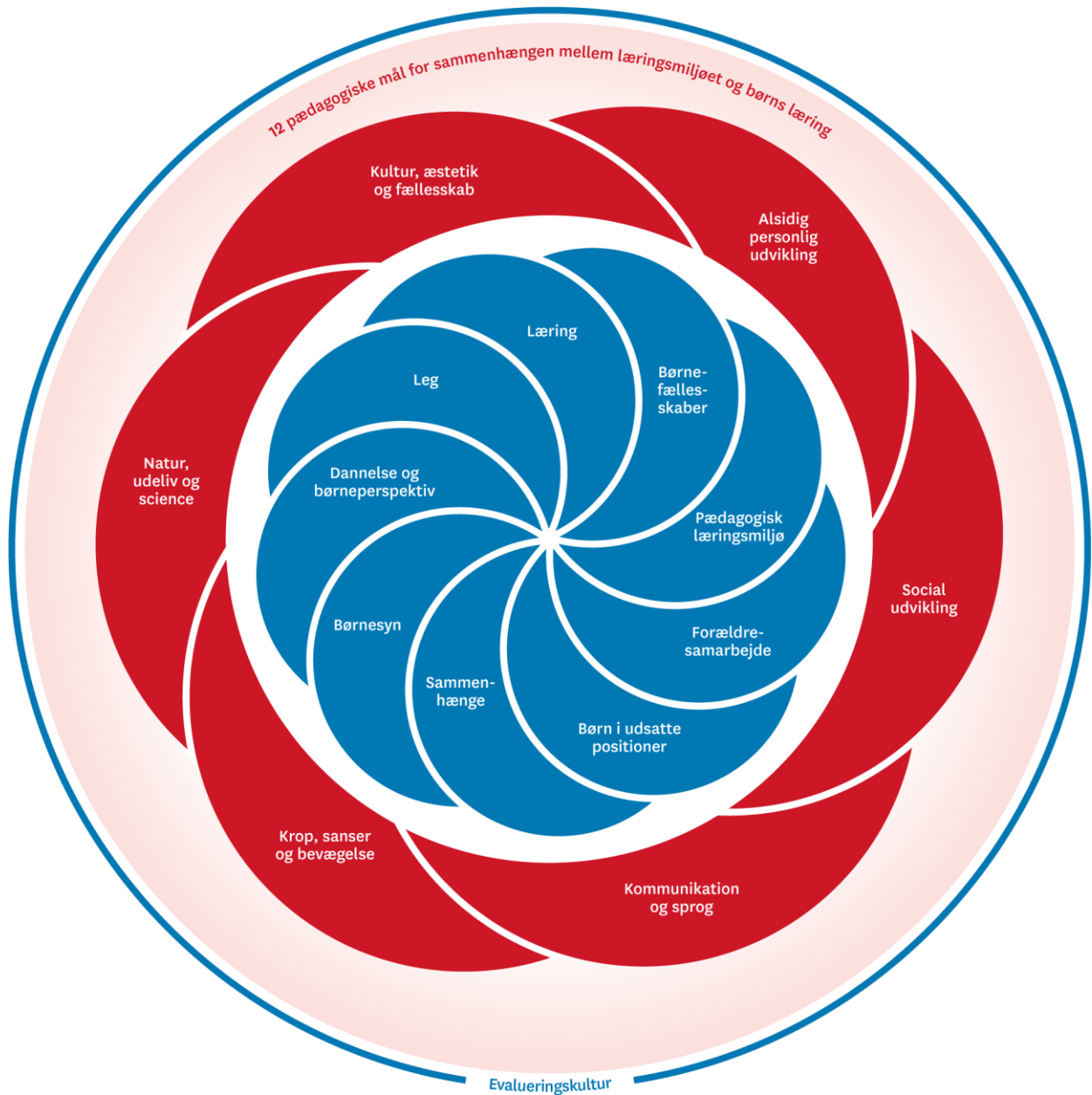

**Ingen kan alt
Alle kan noget
Sammen kan vi det meste.**

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Østbyens Dagtilbud er fordelt på 2 matrikler. Vi er beliggende tæt på by og havn.

Baunegården, børnehave og vuggestue er beliggende på Drøwten 6, og er normeret til 24 vuggestuepladser og 100 børnehavepladser.

Bangs Børnehus, børnehave og vuggestue beliggende på Gimsinghovedvej 8, og er normeret til 48 vuggestuepladser og 75 børnehavepladser.

Vi vægter høj faglighed og arbejder ud fra det værdigrundlag der er fastsat af Struer kommune og regeringen i form af den styrkede pædagogiske læreplan.

Vores pædagogiske retning i Østbyens Dagtilbud tager helt grundlæggende afsæt i, at vi møder jeres børn med opmærksomhed og nysgerrighed og med et skarpt blik for intentioner – og det er både når det gælder det enkelte barn og ift. et stærkt fokus på fællesskabet.

Vores udgangspunkt i praksis er, at vi arbejder struktureret og med planlagte pædagogiske aktiviteter. Hverdagen er dog altid fleksibel, så vi kan tage udgangspunkt i børnenes aktuelle behov og interesser; hvad enten det gælder det enkelte barn eller fællesskabet.

Østbyens Dagtilbud er et sted, hvor både børn og voksne skal føle sig som en del af et fællesskab, hvor der bliver givet rum til at kunne udfolde og udvikle sig. Derfor er det også vores mål, at Østbyens Dagtilbud skal være et sted, der udstråler varme og atmosfære, så alle kan føle sig trygge og velkomne.

Hos os skal alle børn, forældre og ansatte føle sig anerkendte og værdsatte af dem de møder i institutionen. Vi byder alle ind med noget forskelligt og har forskellige styrker, der bidrager værdifuldt til vores fællesskab, og til den retning vi ønsker at gå i.

Børn udvikler personlige og sociale kompetencer i samvær med andre. Vi arbejder derfor målrettet mod, at alle børn føler sig værdifulde og har noget at byde ind med, til fællesskabet. I samspil med forældrene finder vi barnets ressourcer og arbejder pædagogisk med at skabe mulighed for læring, udvikling, dannelse og trivsel hos barnet.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.

Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud. Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Pædagogiske læringsmiljøer og interaktionen mellem den voksne og barnet, kan understøtte børns deltagelse og medbestemmelse, hvis det pædagogiske personale lykkes med at etablere det. I Østbyens Dagtilbud arbejder vi med at børnene skal have medbestemmelse og indflydelse, da dette i sig selv er med til at stimulere børnenes interesse og øge deres engagement og indbyrdes samspil. Vi får børnene til at bidrage aktivt med ideer, forslag, viden og kunnen. Vi iagttager hvad børnene har af interesser, så vi kan sammensætte aktiviteter og projekter der passer til børnegruppen. Vi evaluerer løbende vores aktiviteter og projekter. Det nye er, at børnene skal med i vores evalueringer på vores projektforbøb og aktiviteter. Hvad var godt og hvad kan vi gøre bedre næste gang. Dette, for at skabe medbestemmelse, medindflydelse og interesse.

Vi tager børnenes meninger alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Vi er opmærksomme på at dannelse, ligestilling og demokrati hele tiden skal medtænkes i vores pædagogiske arbejde med børnene. Derfor hører vi på hvad børnene mener om de aktiviteter der igangsættes, og vi opfordrer børnene til at være med til at finde på, hvad vi kan lave af aktiviteter, og hvad børnene finder interessant. Vi tænker også dannelse, som det at sige pænt godmorgen til hinanden når vi kommer og farvel når vi går. Vi lærer at vente på tur, stå i kø og lytte til hinanden. Alt det der skaber rammerne for at danne et selvstændigt individ, hvor respekt og omsorg for andre er i højsæde.

I Østbyens Dagtilbud har vi også fokus på børnenes leg, da legen er med til at fremme barnets fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Der er værdi i legen, da den er grundlæggende for barnets sociale og personlige læring og udvikling. Derfor anerkender og respekterer vi legens vigtighed og giver legen en betydningsfuld plads i hverdagen. Vi har dog et stort ansvar ift. at alle børn føler, at de er med i børnefællesskabet og legen. Derfor er det vigtig at legen til tider støttes, guides og rammesættes, så legen er udviklende og positiv for barnet. Vi er opmærksomme på det ansvar der ligger i legen og derfor observerer vi regelmæssigt børnenes leg. Legen kan være med til at vise hvad barnet er interesseret i, har af udfordringer og hvilke legerelationer barnet indgår i.

Vi deltager selvfølgelig også selv i legen en gang imellem og vi bruger bl.a. legen til at lære børnene at løse konflikter.

Leg, dannelse og læring sker ofte i børnefællesskaber. Derfor er det vigtigt, at det pædagogiske personale fastsætter gode rammer for dette. Gode relationer og venskaber er afgørende for at barnet føler sig som en del af fællesskabet, og vi er meget opmærksomme på, om barnet har betydningsfulde relationer til både børn og voksne. Vi har stor fokus på barnets interaktioner og har et barn brug for hjælp til at komme ind i fællesskabet, er vi i samarbejde med forældrene, opmærksomme på at hjælpe barnet med dette. Omsorg og nærvær er altafgørende for om barnet trives, udvikler sig og kan lære nye ting. Derfor er vores vigtigste opgave at give omsorg og være nærværende over for alle som kommer i Østbyens Dagtilbud. Vi prøver på, hele tiden at være på forkant af situationen, og har barnet brug for ekstra omsorg, er der altid plads og tid til det.

Pædagogisk læringsmiljø

”Et godt læringsmiljø er afgørende for at børn lærer, trives og udvikler sig.”

Et godt læringsmiljø består af alle de muligheder for udvikling, trivsel og læring, som institutionen giver børnene. Læringsmiljøer handler blandt andet om, hvordan dagen og aktiviteterne bliver rammesat, organiseret og tilrettelagt. Et godt læringsmiljø bygger på et samspil mellem strukturer og processer. De strukturelle faktorer er for eksempel vores normering, personalets uddannelse, børnegruppens størrelse og fysiske rammer. Processerne er forældresamarbejdet, pædagogiske didaktiske overvejelser, det empatiske samspil børn imellem, samspil imellem barn/voksen og mellem det pædagogiske personale og forældregruppen.

Vi har derfor løbende et blik for, hvordan praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. Vi bestræber os på at dele børnegruppen op i mindre grupper, så samspillet med en voksen hele tiden er en del af vores fokus. I Østbyens Dagtilbud er børnenes læring og udvikling en vekslen mellem børneinitierede leg, voksen-planlagte aktiviteter og rutinesituationer, som frokosten og i alle andre hverdagssituationer af kortere eller længere varighed, som spontant opstår i løbet af dagen.

Læringsmiljøet er til stede hele dagen. (eksempler på læringsmiljøer 7-17) Fx under samlingerne, frokosten, i garderoben hvor børnene får tøj på, i de planlagte aktiviteter og i børnenes leg. Vi etablerer et pædagogisk læringsmiljø i de daglige rutiner, ved at tale med barnet, fx imens det får skiftet ble, tager tøj på, spiser frokost. På den måde får barnet stimuleret sin følelsesmæssige tilknytning samt sproglige udvikling. Derudover støttes barnet i selvhjulpenhed ved at tage flyverdragten på selv. Vi lærer vores børn at tage hensyn til andre, ved frokosten og hjælpe til ved borddækningen, som en del af arbejdet med barnets alsidige personlige udvikling og sociale udvikling mv. I vores dagligdag stiller vi hele tiden alderssvarende krav til barnet. Vi arbejder med zonen for nærmeste udvikling, som betyder at det, barnet kan i dag med voksenstøtte eller hjælp fra andet barn - kan det i morgen selvstændigt. Zonen for nærmeste udvikling bruger vi i de daglige rutiner, også når vi skal igangsætte læringsaktiviteter. Dette således

aktiviteten/legen er alderssvarende til barnets udvikling og formåen. Vi udfordrer gerne barnet, men aldrig så det bliver for svært for barnet, da dette kan medføre at barnet mister interessen og føler sig mindre værd. Vi har fokus på hvor vi i læringsmiljøet placerer os i forhold til barnet.

- ❖ Vi går foran barnet. Her er de voksne deltagende - og instruerer barnet og lærer fra os. Vi bruger her os selv til at vise barnet hvordan man gør.
- ❖ Vi går ved siden af barnet. Personalet observerer og er støttende i at barnet selv prøver.
- ❖ Vi går bagved barnet. Personalet observerer børnene i baggrunden, men assisterer løbende, giver idéer, griber ind og støtter op ved en konflikt, hvis dette er nødvendigt.

Vi bestræber os på at skabe læringsmiljøer af høj kvalitet, som understøtter barnets og gruppens kropslige, sociale, emotionelle og kognitive læring og udvikling. Dette sker gennem pædagogiske overvejelser, hvor viden om børnegruppens behov og børnenes perspektiv inddrages til arbejdet med læringsmiljøerne. (I afsnittet Børneperspektivet Østbyens Dagtilbud kan I læse mere om dette) Vi har fokus på læringsmiljøet og systematiske evalueringer på vores personalemøder, hvor vores faglige refleksioner spiller en stor rolle for det fremtidige arbejde med læringsmiljøerne.

Vi tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø, så det inddrager hensynet til børneperspektivet, deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger. For os er det vigtigt at børnene er aktive deltagere i hverdagen. Det vil sige, at de er medspillere og indgår aktivt i de børnefællesskaber de er en del af. Vores aktiviteter er bestemt af overordnede temaer, bl.a. årstiderne og børnenes lege. Vi støtter op om børnenes udvikling, hvad enten det er i gruppen eller i forhold til deres egne kompetencer og nærmeste udviklingszone.

Det pædagogiske personale arbejder med en klar rollefordeling i vores planlagte vokseninitierede aktiviteter, da dette skaber det bedste læringsrum med nærværende voksne. Vi er meget opmærksomme på, at barnet føler sig tryk og at det har en tilknytning til en nærværende voksen. Dette således barnet kan trives, lære og udvikle sig på den mest positive måde. Derfor har vi meget fokus på, at tilknytningen og interaktionen mellem barnet og den voksne, er af høj kvalitet. En tryk tilknytning er sat på

vores dagsorden lige fra barnet starter i vores vuggestue. Tilknytningen udvikles både i vores planlagte pædagogiske aktiviteter og rutinesituationer i løbet af dagen. Det som oftest opleves som rent praktiske forløb, og som blot bliver betragtet som en overgang mellem aktiviteterne, er med nærværende voksne, et læringsmiljø med mulighed for læring og der hvor udvikling skabes. Hvis den voksne blot vil have situationen overstået, forsvinder læringsmuligheder med hensyn til omsorg, nærvær, tålmodighed, læring, udvikling m.m. Derfor husker vi os selv på, at vi skal være nærværende overfor børnene. Dette kan under sygdom og ferie være svært, hvorfor det er en tilbagevendende dialog, som vi i Østbyens Dagtilbud har vores opmærksomhed rettet mod. Der skal simpelthen være tid til hvert enkelt barn, hvilket betyder, at vi efter bedste evne må organisere os ud af situationer der kan være svære.

Eksempel på læringsmiljøer hele dagen i Østbyens Dagtilbud:

Læringsmiljø fra kl. 06 – 17

Daglige rutiner i vuggestuerne:

Morgenåbning og tidlig formiddag

Det er vigtigt at børnene får en god start på dagen, når de møder ind i vuggestuen om morgenen. Vi gør alt for at tage godt imod børnene, og vi hjælper med at få sagt farvel til forældrene på en god måde. Hvis børnene ankommer i tidsrummet 6-7.30, tilbydes de morgenmad. Efter morgenmaden er der mulighed for leg af forskellig art, som de voksne hjælper og guider børnene i.

Først på formiddagen deles børnene op i deres grupper og går på egne stuer, hvor vi spiser formiddagsmad, som består af frugt og boller. Vi holder samling med børnene, hvor vi synger og fortæller historier. Derefter bliver formiddagen brugt på leg på legepladsen, ture i nærområdet, kreative aktiviteter mm. Børnene deles i større eller mindre grupper alt efter aktivitet og børnegruppens behov. Vi bestræber os på, at børnene kommer ud at lege mindst en gang i løbet af dagen.

Frokost

Sidst på formiddagen samles alle børn og voksne på stuen, hvor vi hjælper børnene med fingervask, inden de skal til bords. Alle har faste pladser og bordene er mixet med store og små, da vi ønsker at de små skal kunne spejle sig i de store, og mulighed for et godt socialt samspil. Vi øver selvhjulpenhed, bordskik og samtale under måltidet. Vi snakker med børnene om, hvad det er de spiser og vi opfordrer dem til at smage på al maden.

Efter frokosten skal børnene på badeværelset og have skiftet ble. Badeværelsestiden er et vigtigt læringsrum for børnene. Vi har tæt barn/voksen kontakt til hvert enkelt barn. De store øver selvhjulpenhed i form af tøj af og på, toilet/potte træning og fingervask.

Eftermiddag:

Efter børnenes middagslur spiser vi eftermiddagsmad som består af frugt og brød. Herefter leges der på stuen eller legepladsen indtil børnene bliver hentet i løbet af eftermiddagen. Når forældrene kommer for at hente, bestræber vi os på, at der skal være

tid til at få fortalt om barnets dag, givet relevante beskeder og få sagt farvel og på gensyn til både børn og forældre.

Daglige rutiner i børnehaven:

Når vi åbner om morgenen, er det vigtigt for os, at alle føler, at der er tid til at blive taget godt imod. Vi bestræber os på at gøre morgenstunden til en tryk og rolig stund, hvor alle får en god start på dagen. Vi tager imod beskeder fra forældrene og hjælper børnene med at få sagt farvel. Nogle børn går selv i gang med at lege, andre børn har brug for at hjælp til at komme i gang med for eksempel en aktivitet, højtlesning, eller til at finde nogen at lege med.

Hver formiddag har stjerne samling. Dette for både at skabe en hyggestund hvor vi spiser brød og frugt, og samtidig for at skabe et læringsrum. Vi lærer at lytte til hinanden og vente på tur. Vi synger og fortæller hvad vi har oplevet. Samlingen giver desuden børnene et overblik over dagen, så de ved hvad der skal ske.

Formiddag

I formiddagstimerne går vi i gang med aktiviteter. Det kan være planlagte aktiviteter eller spontane aktiviteter hvor vi griber og har øje for børnenes ideer og det de er optagede af. Desuden vægter vi at bruge nærmiljøet, eksempelvis tur til stranden eller tur til biblioteket.

Vi evaluerer som udgangspunkt på aktiviteterne, sammen med børnene. Det er vigtigt for os at høre hvordan børnene har oplevet et projekt, og hvad de ikke kunne lide, og hvad de mente var det sjoveste. Vi har fokus på at dele børnene op i mindre grupper, for at give mulighed for ro og fordybelse. Ved at dele børnene op, kan vi tilpasse aktiviteten til barnets alder og kompetencer.

Frokost

Når det er frokosttid, hjælper børnene med at gøre klar til dette fx ved at dække bord m.m. Vi har fokus på, at det skal være rart og trygt at spise på den enkelte stue, så vi snakker, smager, lugter, mærker og prøver os frem. Under spisesituationerne har vi fokus på turtagning, og vise hensyn til hinanden. Vi ser spisesituationen som et vigtigt læringsrum, hvor vi har fokus på, at der er en god atmosfære og hvor alle børn bliver set og hørt.

Efter frokost

Nogle børn bliver puttet og resten af børn og voksne går som udgangspunkt, altid ud på legepladsen uanset vejret. I garderoben støtter vi børnene i selv at tage tøj på, ved at guide og hjælpe barnet. Vi opfordrer også børnene til at hjælpe hinanden og herved udvise omsorg for hinanden.

Østbyens Dagtilbud har nogle skønne legepladser, med mange små kroge med mulighed for fordybelse og motoriske udfordringer. Legene foregår på tværs af stuer, således at store og små kan lege sammen og kan danne nye relationer.

Eftermiddag og lukning

Vi spiser eftermiddagsmad stuevis, måltidet består af en form for brød, samt frugt eller grønt. Herefter leges der enten ude eller inde. Når forældrene henter barnet, vægter vi kommunikationen højt. Det er vigtigt at forældrene hører om deres barns dag i børnehaven. Vi skriver lidt om dagens indhold på tavlen på den enkelte stue, til tider lægger vi billeder på AULA, da dette giver forældrene mulighed for at snakke med deres barn om dagen i børnehaven.

Hver måned laver vi stuevis en månedsplan, som forældrene får. Herved får både børn og voksne et overblik over planlagte aktiviteter, som alle kan snakke om før og efter.

Samarbejde med forældre om børns læring

Et godt samarbejde mellem forældre og pædagoger er en af de vigtigste faktorer for, at barnet oplever sin tid i vuggestuen eller børnehaven som positiv og tryk. Vi har valgt at have forældresamarbejde som vores indsatsområde. Det betyder at vi har ekstra fokus på det gode forældresamarbejde. Vi ser vores forældre som en ressource og vores samarbejde som det vigtigste for at skabe et trykt børnemiljø, hvor der er mulighed for læring og udvikling.

Pædagogerne og forældrene i Østbyens Dagtilbud har hver især en unik viden om, hvordan barnet trives, udvikler sig og lærer. Det har stor betydning for barnet, at vi deler den viden - både i opstartsfasen, men også løbende gennem barnets tid i daginstitution. Det handler om at vi sammen er nysgerrige på, hvad der er vigtigt for barnet, en nysgerrighed, som forældre og personale kan tage udgangspunkt i, når de fx arbejder med at understøtte barnets læring, udvikling og trivsel. Det kan også handle om at tale sammen om eventuelle udfordringer, som barnet har i hjemmet eller i institutionen, som det er vigtigt, man tager sig af, i fællesskab. Når vi deler vores viden, er det med til at give barnet en sammenhængende hverdag, der skaber tryghed og trivsel.

Der er flere forudsætninger for at vi kan skabe en vellykket dialog mellem forældre og pædagoger. For det første, at vi er åbne over for hinandens perspektiver. For det andet er det vigtigt, at vi sikrer os ikke at tale forbi hinanden – noget, som let kan ske, fordi vi kan have forskellige ståsteder og perspektiver på barnet og børnegruppen, men også mange forskellige opfattelser af, hvad fx læring, skoleparathed og sproglig udvikling er. Derfor er det vigtigt, at vi sammen skaber et fælles sprog som afsæt for en god dialog og vejledning om barnets trivsel, udvikling og læring. For at fastholde den gode dialog,

organiserer vi os i Østbyens Dagtilbud sådan i dagligdagen, at vi prioriterer forældresamarbejdet og den daglige dialog (se læringsmiljøer 6 -17).

Dialogen og vejledningen i hente- og bringesituationen er vigtig for os og vi søger altid for at der er mulighed for at have personlig kontakt med forældrene og at forældrene kan få den tætte, løbende dialog med det pædagogiske personale.

Den daglige dialog er med til at få et fælles ståsted og en fælles forståelse og opstår der misforståelser i kommunikationen, sætter vi altid tid af til et møde, så vi sammen kan finde frem til et fælles mål og samarbejde om barnet. Vi prioriterer, at der altid er mulighed for at tage et møde, hvis enten forældrene eller pædagogerne mener at der er behov for det. Udover den daglige dialog, har vi i Østbyens Dagtilbud indlagt faste møder, hvor forældrene og pædagogerne samarbejder om barnets læring, udvikling og trivsel.

Vuggestue:

Opstartssamtale tidligst 14 dage inden opstart. Deltagelse af personale fra stuen, ressourcepædagog og forældre.

3 måneder efter start. Deltagelse af personale fra stuen og forældre. Ressourcepædagog deltager efter behov.

Derudover samtaler efter behov.

Vuggestue til børnehave: ca. 14 dage inden opstart. Personale fra henholdsvis vuggestue, børnehave og forældre. Ressourcepædagog deltager efter behov.

Børnehave:

Samtaler efter behov. Deltagelse af personale fra stuen, forældre og evt. ressourcepædagog. Personalet er særlig opmærksom ift. behovet for samtale.

Overlevering mellem børnehave og skole. Ved behov deltager forældre.

Vi ser forældrenes ressourcer og engagement som en styrke til samarbejdet om de fællesskaber deres barn er en del af. Vores forældre engagerer sig i fællesskabet omkring deres barn og omkring det der sker i Østbyens Dagtilbud. Forældrebestyrelsen afholder arrangementer, der afholdes arbejdsdage, forældremøder mm. Det mener vi er med til at skabe et stærkt samarbejde, sammenhold og en fællesskabsfølelse. Vi mødes i en kontekst, der giver mulighed for en anden form for dialog mellem pædagoger og forældre. En dialog der ikke kun omhandler barnet, men en dialog hvor vi lærer hinanden at kende på en ny måde. Dette mener vi er en styrke, når vi skal samarbejde om barnet i andre situationer.

Børn i udsatte positioner

”En tidlig investering er en god investering”

Samfundet er i dag præget af, at man skal kunne begå sig i mange forskellige sociale arenaer. I disse arenaer er forskellige normer og regler gældende, og mestrer man ikke at navigere i dette, er man i fare for at blive ekskluderet. Det er derfor vigtigt, at vi arbejder med at støtte barnet i dets trivsel, udvikling og læring og lære barnet at mestre de mange forskellige arenaer. I Østbyens Dagtilbud arbejder vi med inklusion, i et tæt samarbejde med de ansatte og vores ressourcepædagoger i begge huse, for at sikre tidlig indsats, så alle børn føler sig som en vigtig del af fællesskabet. Vores pædagogiske syn er ressourcorienteret, ikke et fejlfinderssyn. Hvad kan barnet lige nu og hvordan støtter vi barnet i at udvikle sig.

Den negative sociale arvs psykologiske karakter kan vise sig ved intellektuelle, emotionelle og sociale vanskeligheder. Det er derfor vigtigt at vi ser efter muligheder gennem bevidst fokusering på styrkelse af den enkeltes barns læring, udvikling og trivsel, hvorved barnets kompetencer og de sociale omgivelser fremmes og risikoen for marginalisering mindskes. Vi arbejder med anerkendende pædagogik og har fokus på hvordan forskellighed kan være en styrke. Vi er opmærksomme på, at de udsatte børn ofte kommer fra forskellige miljøer og har forskellige forudsætninger for deltagelse i de pædagogiske aktiviteter og læringsmiljøer som vi tilbyder. Vores arbejde er at se hvad det enkelte barn, i samspillet med gruppen, har brug for, for at styrke barnets sociale relationer, læring og skabe et rigt og aktivt læringsmiljø.

For at yde den bedste indsats for det udsatte barn er samarbejdet, det forebyggende arbejde og en tidlig indsats vigtig. Her er der både tale om det tværprofessionelle samarbejde med PPR, sagsbehandlere m.m., samarbejdet med forældrene og personalet imellem. Vi vægter meget at have en tæt og tillidsfuld daglig dialog med hinanden og med forældre, da god kommunikation, ofte er med til at få en fælles forståelse for hvordan vi bedst muligt styrker barnets kompetenceudvikling og ressourcer. Det er vigtigt for os at alle børn føler sig anerkendt for hvem de er, føler sig værdifulde og føler at de bidrager til fællesskabet. Uanset hvilken baggrund, udviklingsniveau eller kultur de kommer fra.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Den gode overgang fra børnehave til skole

Vi kalder vores ældste børn for storebørnsgruppen. Vi ønsker at have så lidt fokus verbalt på at børnene "snart" skal i skole så de i stedet øver og træner deres færdigheder på en sjov og legende måde med udgangspunkt i deres børnehaveliv.

Vi ønsker at udfordre børnene ved at skulle være sammen med andre jævnaldrende, som de ikke har en relation til. Børnene får her muligheden for at øve sig i at være nysgerrig på egne og andres grænser. Børnene øver sig i at tilsidesætte egne behov for at kunne indgå i børnefællesskaber som er uvante og har nye krav til dem.

Vi arbejder med førskolematerialet som er tilrettelagt af de ansatte på stuerne, som understøtter alle læreplanstemaerne så vi sikrer en progression i barnets udvikling frem til skolestart.

Personalet har her mulighed for at spore sig ind på det enkelte barns kompetencer og udfordringer, og justerer aktiviteter og indhold så alle kan følge med og har mulighed for at opleve succes. Vi oplever at børnene på dette tidspunkt er meget motiverede og nysgerrige på ny læring/nye oplevelser. Vi oplever generelt børn som er deltagende og positive overfor nye udfordringer og krav som de bliver mødt med.

Vi har et godt samarbejde med områdets skole (Limfjordsskolen samt andre relevante skoler. Fra august og frem til førskole start "låner" vi to voksne fra Limfjordsskolens SFO, en i hvert hus. De er en del af personalet omkring "storebørnsgruppen". Dette samarbejde bidrager til "den røde tråd", styrker overgangen og vidensdelingen de forskellige personalegrupper imellem. Det giver samtidig børnene tryghed at der er personale i førskolen, de kender.

Fra september og frem til førskolestart har vi en gang (a 2 timer) ugentligt besøg af en børnehaveklasseleder fra Limfjordsskolen hvor der bliver lavet aktiviteter (Hop om bord) sammen med børnene, af skolelignende karakter

---

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi er så heldige at vores institutioner ligger tæt på vandet i naturskønne omgivelser. Vi har også let adgang til skoven. Vi bruger naturen, vandet og skoven som et læringsmiljø. Vi kan lærer børnene omkring div. planter, insekter, dyr og alt det naturen ellers tilbyder af spændende læring.

I Østbyens Dagtilbud bruger vi bl.a. den lokale kirke ved juletid. Der synges salmer og vi hører juleevangeliet.

Vi benytter os også af kommunens kulturelle tilbud så som teater, biograf, og bibliotek m.m. Derudover bruger vi stederne i lokalsamfundet som læringsmiljøer og arbejder efterfølgende videre hjemme i børnehuset for at drage sammenhæng mellem børns miljøer.

Vi samarbejder med vores lokale plejehjem Bangs Have. Der er ugentligt faste vinkedage, hvor vuggestuen og børnehaven på skift går til plejehjemmet, hvor de vinker ind ad alle vinduerne og synger enten ude i gårdhaverne eller i fælleslokalet indenfor. Ambitionen er at mødet mellem generationerne bliver en integreret del af hverdagen, hvor vi besøger hinanden ofte, både til planlagte aktiviteter og traditioner, men også spontant i hverdagen. Det giver god mening at bringe børn og ældre sammen, og når vi har et kontinuerligt samarbejde med plejehjemmet, bliver børnene vant til beboere på plejehjemmet, og på den måde vil det blive helt naturligt for alle parter at være sammen.

Som på andre plejehjem er en del af beboerne meget svage og nogle har demenssygdomme. De har ingen mulighed for at indgå i personlige relationer med børnene, for de kan ikke genkende dem eller huske dem fra den ene gang til den anden, men de ældre får noget ud af den spontanitet og livsglæde, som der er i samværet. Når børnene er på plejehjemmet, ser man både glæde og genkendelse i deres ansigter. Vi mener det er vigtigt, at samværet sker i respekt for både børnenes og beboernes behov. Der er ikke nogen, som bliver påtvunget et selskab, de ikke har lyst til. Det gælder både børn og ældre.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Børnene i Østbyens Dagtilbud ses som aktive medskabere af deres egen læring og udvikling, i rammer som vi voksne er ansvarlige for. Vi ser børnenes bidrag som væsentlige og vigtige elementer i vores pædagogiske arbejde – både når vi taler om planlagte aktiviteter, legen og vores rutinesituationer.

Det er vigtigt at vi hele tiden vurderer børnemiljøet i et børneperspektiv, der passer til barnets modenhed og alder. Vi har fokus på det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø og det er tilbagevendende punkter på vores personalemøder. Barnets trivsel er afgørende, for at kunne lære og udvikle sig.

Det fysiske og æstetiske arbejdsmiljø

Vi er bevidste om vigtigheden af det fysiske og æstetiske børnemiljø. Det kommer bl.a. til udtryk ved at vi tilpasser indretningen, til at understøtte vores aktiviteter og børnegruppe, så de fysiske læringsmiljøer bliver synlige og giver mulighed for læring og udvikling.

Vi skaber og tilpasser de fysiske rammer efter det pædagogiske mål. Samtidig indretter vi læringsmiljøer, som kan ændre karakter efter børnenes interesser, så det skaber genkendelighed, fordybelse og tryghed.

Det psykiske arbejdsmiljø

I det psykiske miljø tilrettelægger vi arbejdet med børnene i små grupper, så der er plads og rum til at det enkelte barn kan trives og udvikles. Vi er opmærksomme på den anerkendende tilgang til hinanden, den gode kommunikation og dialogen mellem os. Vi er bevidste om vores rolle som medskaber til et godt miljø, hvor man som barn, forældre og ansat føler sig velkommen og set.

Vi samarbejder med forældrene om deres barns psykiske udvikling. Vi viser respekt for, at det er deres børn og dem der kender barnet bedst. Ofte ved de, når barnet ændrer adfærd før os eller reagerer på noget der kan påvirke barnets psyke. Vi orienterer dem om, at vi ser og samarbejder med deres barn i en anden relation og kontekst end hjemmet, og det kan betyde vi ser noget andet.

De seks læreplanstemaer

For at sikre at udførelsen af de 6 læreplanskompetencer kommer i spil i hverdagen, er organisering og struktur en vigtig del af forarbejdet. Der bliver, i Østbyens Dagtilbud, lagt vægt på at der er tid til at arbejde med planlægningen og udarbejdelsen af mål og tid til at evaluere på forløbet efterfølgende. Målene indarbejdes i de pædagogiske aktiviteter og projekter.

Vi ved, har det bedste muligheder for at udvikle sig gennem ro, eftertænksomhed og fordybelse og gerne i små grupper. Vi arbejder derfor meget målrettet med at strukturere aktiviteter og ture i mindre børnegrupper.

Børn lærer ved efterligning af andre børn og voksne og ved aktivt at være sammen med andre børn og voksne. Vi lægger derfor stor vægt på gensidig respekt mellem børn og voksne og at udvekslingstonen skal være anerkendende og stemningen lys og præget af flowoplevelse.

Vi arbejder med børnenes medbestemmelse dvs. følger de ideer der opstår i børnegrupperne og som børnene interesserer sig for i øjeblikket. Vi bruger det barnet er optaget af som afsæt for at understøtte barnets læring, nysgerrighed og lyst til at udforske verden. Der vægtes derfor fleksibilitet i den daglige planlægning.

Vi har også fokus på husets læringsmiljøer. Hvad har barnet behov for at lære? Tilbyder huset det? Skal vi lave om på noget i huset, så vi kan understøtte barnets læring bedre? Vi diskuterer og reflekterer over hvornår der opstår læringsmuligheder og om hvordan vi udnytter dem. At se barnets udvikling handler om at se, anerkende og forstå det enkelte barn ved at være opmærksom på, hvor barnet er i sin udvikling og hvad barnet har behov for.

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Alsidig personlig udvikling

De relationer barnet indgår i, er med til at forme hvem barnet er og hvem det bliver.

Forskning dokumenterer, at det har betydning for barnets personlige udvikling, at voksne engagerer sig i og møder barnet som den person, det er.

Barnets alsidige personlige udvikling hænger tæt sammen med, at voksne anerkender dets ret til at blot at være og at barnet har værdi i sig selv – som det er. Barndommen er ikke bare en forberedelse til fremtiden. Nuet i barnets liv har en egen betydning, hvor det handler om at, at barnet skal lære sig selv at kende gennem stabile og trygge relationer.

Barnets vej til en personlig udvikling, der er karakteriseret ved tryghed, sikkerhed og selvværd, går gennem sikker tilknytning. Et lille barn skal kunne knytte sig til stabile omsorgspersoner, som giver det fysisk og emotionel omsorg, er sensitive over for barnets udtryk og behov, er interesserede i at lære det at kende som person og støtter barnet i at følge dets interesser.

Med afsæt i forskningen peges der på tre læringsområder, som de væsentligste at arbejde med i dagtilbuddet, for at understøtte barnets alsidige personlige udvikling.

Læringsområderne er:

- ❖ Barnets selvværd

- ❖ Barnets kendskab til sig selv som person

- ❖ Barnets engagement og opmærksomhed

Barnets selvværd

Selvværd handler om, at man føler sig værdifuld som person og stoler på sig selv. Det betyder, at man grundlæggende føler sig god nok, som den man er, uafhængigt af hvad man gør, eller hvordan man præsterer i en konkret situation. Forskning viser at selvværdet grundlægges i de tidlige barneår. Et barn med selvværd har en grundlæggende tro på, at det hører til i de sammenhænge, det indgår i. Det har en tryghed i sig selv, der betyder, at det også kan indgå trygt i relationer med andre.

Et barn med højt selvværd kan fx være karakteriseret ved at vise glæde ved sig selv og andre, turde prøve nye ting, have lyst til at undersøge og gå på opdagelse, kunne træffe valg, udtrykke hvad det vil, omtale sig selv som "jeg" og kunne håndtere afvisning.

I rollen som barnets omsorgspersoner i dagtilbuddet har vi en vigtig funktion i at udvikle barnets selvværd.

Barnet udvikler selvværd gennem en sikker base (det at have tilknytning til nære omsorgspersoner) og gennem oplevelsen af at være værdsat. Omvendt vil oplevelser, hvor barnet føler, at det ikke ses, ikke respekteres eller vurderes negativt, kunne bidrage til at skabe lavt selvværd.

Barnets kendskab til sig selv som person.

Barnets kendskab til sig selv som person handler om, at det kan genkende egne følelser og give udtryk for sine behov, og samtidig forstår, at andre har følelser og behov ligesom det selv.

At kende sig selv som person er en forudsætning for at kunne have empati. Forskning har vist, at når barnet selv kan gøre, føle eller tænke noget, kan det deltage i det, andre gør, føler eller tænker. Barnets evne til at forstå andre afhænger altså af dets egen udvikling. Der er forskning der peger på, at de børn, der tidligst udvikler evnen til selvbevidsthed, også er de børn, der tidligst udviser social adfærd over for andre mennesker.

Kendskabet til sig selv udvikler barnet gennem sine erfaringer fra samspillet med nærværende omsorgspersoner. For at barnet skal lære sig selv og sine følelser at kende, er det vigtigt at vi spejler vore følelser, det vil sige viser det, at vi ved, hvordan det har det - og behandler det som et individ, der opfatter verden på sin egen måde og drives af egne tanker, følelser og ønsker.

Barnets opmærksomhed og engagement.

At barnet er opmærksomt og engageret, er her overskriften for, at det kan fokusere og fastholde sin opmærksomhed. Man kan også tale om barnets 'rettethed'. Det er ikke tilfældigt, hvad eller hvem barnet retter sin opmærksomhed imod.

Det er vigtigt, at barnet får muligheder for at fokusere på og udvikle det, det er engageret i, og sammen med andre børn og voksne kan forfølge ideer og skabe projekter. Når barnet oplever engageret, fælles opmærksomhed om noget sammen med andre børn og voksne, udvikler det sin egen, fokuserede opmærksomhed. I den fælles opmærksomhed tilegner det sig også viden og færdigheder og får kendskab til den kultur, det lever i. At kunne engagere sig og stræbe efter noget er væsentlige aspekter af barnets trivsel. Ifølge forskningen kan man se, at barnet er engageret, når:

- ❖ Barnet er en aktiv bidragsyder fx til lege.
- ❖ Barnet deltager i kommunikationen med andre børn og voksne.
- ❖ Barnet udforsker sine omgivelser.

Det er også tegn på, at barnet har udviklet opmærksomhed og engagement, når det er opsøgende over for andre og indgår i engagerede samspil med andre, og når det i stigende grad samarbejder, fx i lege med roller, konstruktionslege, spil eller praktiske opgaver.

Opmærksomheden og engagementet kan også være rettet mod ting eller egne aktiviteter. Det er vigtigt at have øje for, at det barn, der virker "uopmærksomt", måske i virkeligheden bare har sin opmærksomhed rettet mod noget andet, end det, vi gerne vil have det til. Ved at tage afsæt i det, barnet selv er optaget af, vil vi kunne se, at det er engageret – alene eller med andre.

I forhold til barnets opmærksomhed og engagement har vi følgende læringsmål. Målet eller målene vælges med udgangspunkt i børnenes alder samt analysen af børnegruppens lærings- og udviklingsmuligheder.

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi anerkender barnets følelser og giver tid og hjælp til at barnet forstår og får mulighed for at regulere sine følelser
- ❖ Vi er interesserede i at lære hvert enkelt barn at kende som det særlige menneske, det er
- ❖ Vi er nysgerrige efter at se barnets initiativer og viser interesse for dem
- ❖ Vi ser og inddrager det barn, der ikke af sig selv er opsøgende og tager initiativer
- ❖ Vi er opmærksomme på barnets involvering og medbestemmelse, på alle niveauer

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Barnet selv kan nå legetøj og materialer
- ❖ Barnet kan være med til at forme det fysiske rum og legemulighederne
- ❖ Indretningen gør det tydeligt, hvad barnet må og kan
- ❖ Barnet har et eller flere områder, der er deres egne, fx et skab, skuffe eller plads
- ❖ Barnet har mulighed for at sætte spor i institutionen, fx at få hængt en tegning op eller plante en plante
- ❖ Barnet kan selv tage vand, finde deres ting osv. og dermed opfylde egne behov

---

Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Sociale udvikling handler om, at børn kan indgå i positive relationer med andre børn og voksne. Relationer til andre er en grundlæggende forudsætning for, at børn lærer og udvikler sig optimalt. Forskningen viser, at socialt kompetente børn klarer sig godt i skolen og i deres videre livsforløb.

Børn udvikler sociale kompetencer meget tidligt i livet, når de kommunikerer med omgivelserne, sprogligt og kropsligt. Udviklingen starter i familien og fortsætter i dagtilbuddene.

Børn skal have mulighed for at udvikle sig til omsorgsfulde og respektfulde mennesker, der er i stand til at indgå i og skabe nære relationer til andre mennesker. Børn skal støttes i at danne venskaber og lære, hvordan de vedligeholder venskaber. De skal også lære, hvordan de bliver en del af og samarbejder i et fællesskab, både i den lille gruppe og i det større fællesskab. For det er i fællesskabet med andre, at børn har mulighed for at lege, løse opgaver og udforske verden. Det er også i fællesskabet med andre, at børn lærer, at de selv og andre er betydningsfulde, og at de skal vise respekt for hinanden.

I relationerne til andre, lærer børn at give udtryk for deres følelser og behov, samtidig med at de lærer at forstå andres følelser/behov og at respektere forskellighed. Børn skal også lære at sætte grænser for sig selv og andre lære at sige til og fra.

Med afsæt i forskning peges der på 3 læringsområder, som er væsentlige at vi arbejder med for at understøtte børns udvikling af sociale kompetencer.

Læringsområderne for sociale kompetencer er:

- ❖ Empati
- ❖ Tilknytning
- ❖ Sociale færdigheder og handlen.

Empati

Børn viser empati, når de forstår følelser og følelsesmæssige reaktioner hos sig selv og andre, og når de kender deres egne og andres grænser og behov. Det handler om, at børn kan leve sig ind i en situation og forstå den, og at de på den baggrund kan forstå, hvilke rammer og muligheder der ligger i situationen. Fx når et barn ser et andet barn græde og forstår, at barnet er ked af det, og derfor viser omsorg for barnet.

Tilknytning

Tilknytning handler om, at børn får positive erfaringer med at indgå i relationer, hvor de oplever, at de hører til. At høre til handler både om at høre til i det fællesskab, men i lige så høj grad om at høre til i den tætte relation mellem barn - voksen og barn - barn. Når børn har positive erfaringer med trygge, tillidsfulde følelsesmæssige relationer, kan de øve sig i selv at skabe og vedligeholde tætte relationer. Trygge, tillidsfulde relationer og fællesskaber er forudsætningen for, at børn kan føle og udtrykke empati og respekt for andre.

Vi arbejder mod følgende læringsmål med udgangspunkt i børnenes alder og på baggrund af en analyse af børnegruppens lærings- og udviklingsmuligheder

Sociale færdigheder og handlen.

Sociale færdigheder handler om, at børn er i stand til at være en del af fællesskabet, og at de er i stand til at skabe og vedligeholde fællesskaber med andre. Når børn har sociale færdigheder, kan de skabe og indgå i lege, og de kan samarbejde med andre børn om opgaver og vedligeholde og videreudvikle samarbejdet. Det kan være samarbejde om alt fra at lægge puslespil og lave teater til at indsamle og tilberede spiseligt fra naturen.

Børn udvikler social handlen ved at være medbestemmende og have indflydelse på deres hverdag. Gennem medbestemmelse og indflydelse lærer børnene at tage medansvar, at samarbejde og at indgå i forpligtende fællesskaber. Børn udviser social handlen, når de aktivt kan være med til at samarbejde om opgaver og håndtere konflikter og vise respekt for forskellighed. På den måde bidrager dagtilbuddene til, at børn lærer de demokratiske værdier at kende, og at de bliver i stand til at handle ud fra værdierne.

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi benævner og italesætter børnenes behov og sociale handlinger.
- ❖ Vi sikrer, at alle børn har mindst en tæt voksenrelation, og at alle børn får mulighed for at deltage i dagtilbuddets fællesskaber
- ❖ Vi er nærværende og understøtter børns leg og læring, både i de tætte relationer og i det større fællesskab
- ❖ Vi inddrager børnene aktivt i valg, valgmuligheder og beslutninger

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Rammerne understøtter, at vi kan veksle mellem forløb for både små og store børnefællesskaber
- ❖ Rammerne sikrer plads til, at børnene kan veksle mellem individuel fordybelse og nærhed og fællesskaber om leg og læring
- ❖ Vi har alsidigt legetøj og udstyr, der gør det muligt for børnene at lege både parallel-lege, rollelege og sociale lege
- ❖ Vi har legetøj og udstyr, der lægger op til, at børnene kan løse opgaver og udforske sammen

Tegn på læring:

- ❖ Viser glæde ved at være sammen med andre børn
- ❖ Siger andre børns navne
- ❖ Smiler til andre børn ved aflevering
- ❖ Viser tegn på medfølelse
- ❖ Danner venskaber
- ❖ Leger rollelege
- ❖ Hjælper hinanden
- ❖ Deler oplevelser med voksne
- ❖ Søger voksen deltagelse

Metoder og aktiviteter samt det pædagogiske personales rolle:

- ❖ Rollelege.
- ❖ Tur i små og store grupper.
- ❖ Samling
- ❖ Læsning og historiefortælling om venskaber

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Læringstemaet 'kommunikation og sprog' handler om at stimulere og understøtte børns udvikling af talesprog og skriftsprog. Det er vigtigt, fordi gode sprogkompetencer hos børn er en væsentlig del af fundamentet for, at de klarer sig godt senere i livet.

International forskning viser, at den sproglige udvikling har stor betydning for børns forudsætninger for at lære at læse. Børns sproglige kompetencer – både inden for talesprog, skriftsprog og lydlig opmærksomhed – forudsiger nemlig deres senere læse- og skrivefærdigheder. Forskningen viser også, at børn udvikler centrale færdigheder inden for disse sproglige områder, netop i den periode af deres liv, hvor de går i dagtilbud.

Et godt sprog er også vigtigt i sociale sammenhænge. Børn har bedre muligheder for at blive forstået og for at kunne kommunikere med andre, hvis de har et rigt og nuanceret sprog, og hvis de ved, hvordan de skal bruge sproget i forskellige situationer.

En målrettet og tidlig indsats for at stimulere den sproglige udvikling hos børn er derfor en afgørende del af dagtilbuddenes arbejde. Dette arbejde har samtidig et væsentligt potentiale i forhold til dagtilbuddenes indsats for at bryde negativ social arv.

Vi har fokus på tre læringsområder, som er væsentlige at arbejde med i dagtilbuddet, når vi skal understøtte børns sproglige udvikling. Arbejdet med disse læringsområder og de

pædagogiske principper vil gavne den sproglige udvikling både hos børn med ét sprog og børn med flere sprog.

De tre læringsområder er:

- ❖ Sprogbrug
- ❖ Lydlig opmærksomhed
- ❖ Skriftsprog

Sprogbrug.

Læringsområdet 'Sprogbrug' handler om, hvordan vi understøtter børnene i at udvikle deres talesprog. Talesprog omfatter sprogforståelse, ordforråd, grammatik og narrative kompetencer. Sprogbrug omfatter også evnen til at bruge sproget til at kommunikere i sociale sammenhænge.

At udvikle talesprog handler både om at forstå sprog og om aktivt at bruge sproget selv. Det man kalder hhv. den receptive og produktive del af talesproget. Børn udvikler talesproget lige fra de starter med at pludre og imitere lyde.

Udviklingen af ordforråd indebærer, at børn begynder at forstå og bruge konkrete ord og dagligdagsbegreber og senere abstrakte ord og ord med billedlig betydning, fx som i "at gå på nåle".

Udvikling af grammatiske kompetencer handler om, at børn forstår og selv danner sætninger.

Sætningerne bliver gradvist mere komplekse jo ældre børnene er – efterhånden med bøjning i tid og med forskellige led.

Narrative kompetencer er evnen til at kunne fortælle en historie med en begyndelse, en slutning og en pointe.

Evnen til at bruge sproget i sociale sammenhænge dækker både over det lille barns brug af gestik og fagter og det større barn, der efterhånden lærer at indgå i en samtale. At børn lærer at indgå i en samtale, indebærer bl.a. at de forstår princippet med at skiftes til at tale

og lytte i en samtale. Det indebærer også, at de kan fastholde det emne, der bliver talt om, først i kortere og siden i længere tid. Desuden handler evnen til at bruge sproget i sociale sammen- hænge om, at børn udvikler evnen til at kunne tilpasse det, de siger, og mængden af information til lytterens perspektiv og til sociale forventninger.

Lydlig opmærksomhed.

Læringsområdet 'Lydlig opmærksomhed' handler om, at børn udvikler evnen til at kunne høre, genkende og bearbejde lyde. Det kan fx være at kunne høre, at to ord rimer, eller at to ord begynder eller slutter med samme lyd. Til at starte med udvikler børn blot forudsætninger for lydlig opmærksomhed. Det er bl.a. at kunne forbinde bestemte lyde med bestemte ting - fx at lyden "vov-vov" hører til hunden. Senere udvikles den egentlige lydige opmærksomhed hos børnene, hvor de bliver opmærksomme på ords lydige form og kan manipulere med den og bearbejde stadig mindre lydenheder – først ord, så stavelser og til sidst enkeltlyde.

Den lydige opmærksomhed har betydning for den senere læseindlæring – det er en del af det, man kalder tidlige læse- og skriveforudsætninger. Forskningen viser, at en god lydlig opmærksomhed hos børn gør det lettere for dem at forbinde lyd og bogstav og dermed at lære at læse og stave. Den lydige opmærksomhed er derfor et afgørende læringsområde at arbejde med.

Skriftsprog.

Læringsområdet 'Skriftsprog' handler om, at børn udvikler en forståelse af og viden om skriftsproget, og at de selv aktivt begynder at bruge og lege med skriftsproget. Det indebærer bl.a., at de arbejder med at skrive enkelte bogstaver og med tidlig skrivning.

Forskning viser, at børns kendskab til skriftsproget har stor betydning for deres senere læseindlæring. Arbejdet med at styrke tidlige læse- og staveforudsætninger har desuden et særligt potentiale i forhold til dagtilbuddenes indsats for at bryde negativ social arv.

Børnene skal helt overordnet udvikle en forståelse af, hvad skriftsproget kan bruges til. Desuden skal de lære, at vi på dansk skriver fra venstre mod højre og oppefra og ned. De

skal kunne orientere sig i bøger, og de skal kende til ord, der relaterer sig til skriftsprog (fx 'bog', 'forfatter', 'bogstav' mm.).

Børnene skal også udvikle en forståelse af, at der er forskel på ord og billeder, bogstaver og tal. Med tiden skal de opnå kendskab til bogstaver og til, at lyd og bogstav hænger sammen.

Vi arbejder mod følgende læringsmål med udgangspunkt i børnenes alder og på baggrund af en analyse af børnegruppens lærings- og udviklingsmuligheder:

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi planlægger og reflekterer over det sproglige læringspotentiale i vores aktiviteter
- ❖ Vi arbejder bevidst med at udnytte potentialet for sproglig læring i rutiner, leg og spontant opståede situationer
- ❖ Vi er opmærksomme på det sprog, vi som voksne bruger i hverdagen og bruger et rigt og varieret sprog overfor børnene
- ❖ Vi forholder os løbende til, hvor det enkelte barn er i sin sproglige udvikling
- ❖ Vi både udfordrer børnene og lader dem øve det, de kan.

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Skriftsproget er synligt i institutionen, og vi viser, det har betydning. Fx hænger alfabetet fremme, og der er plakater med tekst.
- ❖ Dokumentation, meddelelser samt korte beskrivelser og billeder af dagens aktiviteter hænger i børnehøjde.
- ❖ Bøger er tilgængelige og gjort spændende og attraktive for børnene fx ved at stille udvalgte bøger frem, så børnene kan se forsiden.
- ❖ Bogvalget er velovervejet, så det understøtter alle de tre læringsområder inden for sproglig udvikling.

Tegn på læring:

- ❖ Danner sætninger
- ❖ Går i dialog med de voksne og andre børn
- ❖ Kan rim og remser
- ❖ Deltager aktivt i aktiviteter
- ❖ Kan fortælle historier
- ❖ Forsætter sprog aktiviteter i deres lege
- ❖ Kan synge og lave de sanglege de er præsenteret for
- ❖ Dialog imellem børnene under leg

Metoder og aktiviteter samt det pædagogiske personales rolle:

- ❖ Samling
- ❖ Spil
- ❖ Sanglege
- ❖ Rim og remser
- ❖ IPad
- ❖ Daglig dialog med børnene om deres oplevelser og hverdag
- ❖ Dialogisk læsning

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Arbejdet med krop sanser og bevægelse handler om at understøtte børnene i at forstå og mestre deres krop, og om at udvikle deres motorik, sanser, udholdenhed, styrke og koordination.

En række forskningsresultater dokumenterer en sammenhæng mellem fysisk aktivitet og læring og at fysisk aktivitet kan understøtte mental og følelsesmæssig udvikling.

Studier viser, at børns kropslige kompetencer spiller en rolle for, hvordan børnene oplever sig selv og for deres identitetsdannelse, og at børns motoriske udvikling har en væsentlig betydning for deres alsidige udvikling og livskvalitet.

Pædagogisk arbejde med bevægelse og motorik har positive virkninger, i forhold til børnenes sociale kompetencer, når arbejdet med krop og bevægelse er tilrettelagt på en måde, hvor alle børn inkluderes, leger og er i kontakt med hinanden. Gennem arbejdet med krop og bevægelse bliver børnene opmærksomme på deres egne og andres kropslige reaktioner. Det er med til at udvikle børnenes evne til at forstå og respektere både sig selv og andre.

Vi fokuserer på tre områder, som dækker væsentlige dele af arbejdet med krop og bevægelse:

- ❖ Motorik og sanser
- ❖ Fysisk udholdenhed, styrke og kropsmestring
- ❖ Kropsforståelse

Motorik og sanser

Udviklingen af børnenes sanser og motorik hænger tæt sammen. De vigtigste sanser for den motoriske udvikling er:

Labyrintsansen, der registrerer hovedets bevægelse i forhold til tyngdekraften, og som har stor betydning for vores samlede balance.

Muskel-/ledsansen, der registrerer spændinger i muskler og sener og bruges til at finjustere alle bevægelser, så man bruger lige præcis tilstrækkelig muskelkraft til at gennemføre bevægelsen. Dette kaldes tonus.

Følesansen, der registrerer kulde, varme, overflader, ubehag og velbehag. Følesansen sidder overalt på huden og på overfladen af de fleste slimhinder, og har betydning for oplevelsen af berøring, tryk, temperaturer og den samlede kropsbevidsthed.

Børnenes grundmotoriske udvikling bringer det nyfødte barn fra en liggende position til at kunne kravle og gå. Børn udvikler en række grundbevægelser: Krybe, kravle, gå, løbe, hoppe, springe, hinke, snurre, trille, svinge, gynge, vippe, balancere, klatre, trække, skubbe, kaste og gribe. Grundbevægelser er ens for alle børn til alle tider og på tværs af geografi, men ikke alle børn mestrer grundbevægelserne i samme rækkefølge og i samme grad. Den motoriske udvikling i 0-6-årsalderen kræver gentagelser og alsidighed.

Fysisk udholdenhed, styrke og kropsmestring

Børn bliver fysisk udholdende, når de udfordrer deres kredsløb, puls og åndedræt, og de udvikler og styrker deres muskler ved at bruge deres forskellige muskelgrupper gennem alsidige bevægelsesaktiviteter. Studier relaterer fysisk aktivitet, fysisk udholdenhed og styrke til børns opmærksomhedsevne og evne til at huske.

Børn mestrer kroppen, når de kan lave tilsigtede bevægelser. Når barnet fx kan løfte en kop med vand med præcis så meget kraft, at vandet ikke skvulper over. At lære at mestre sin krop kræver gentagelser. Derfor er det vigtigt at give god tid til at lade børnene øve sig, fx i at hælde vand op i en kop.

Kropsforståelse

Ved at lære sin egen krops muligheder og begrænsninger at kende får børnene kropsbevidsthed og udvikler kropsideitet. Erfaringer med kroppens muligheder og begrænsninger giver børnene kendskab til egne grænser i forhold til fx at være tæt på andre. Det er udgangspunktet for at kunne sætte egne grænser for kropslig nærhed og at lære at respektere andres grænser.

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi understøtter, at børnene bliver motiverede for bevægelse og oplever, at fysiske aktiviteter er meningsfulde
- ❖ Vi præsenterer børnene for fysiske aktiviteter, der har forskellige grader af kompleksitet
- ❖ Vi er fysisk aktive og tager del i fysiske aktiviteter og lege og udviser glæde ved fysisk aktivitet
- ❖ De fysiske aktiviteter er en del af både de strukturerede aktiviteter og de daglige rutiner i dagtilbuddet.

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Indretningen af rummene giver mulighed for at skabe bevægelsesvenlige situationer
- ❖ Ude- og inde arealer er indrettet, så de indbyder til, at børnene udforsker og går på opdagelse
- ❖ Redskaber og materialer befinder sig i børnehøjde, så børnene selv kan opsøge dem.
- ❖ Voksne og børn er klædt på, så de kan bevæge sig både inde og ude.

Tegn på læring:

- ❖ Børn viser glæde ved at være i bevægelse.
- ❖ Børn hopper og danser, når der spilles musik på stuen.
- ❖ Børn håndterer selv service og bestik.
- ❖ Børn benævner egne kropsdele. Ex ved bleskift.
- ❖ Børne har kendskab og deltager aktivt i bevægelseslege.

Metoder og aktiviteter samt det pædagogiske personales rolle:

- ❖ Vi igangsætter forskellige aktiviteter med motoriske redskaber.
- ❖ Vi tilbyder aktiviteter, der styrker finmotorikken.
- ❖ Dans, rytmik, mandagsmotion
- ❖ Tur i nærområdet.
- ❖ Fredagsmotion

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Arbejdet med natur, udeliv og science handler om at understøtte børnene i at få interesse, kundskab og mulighed for at kunne forholde sig til natur, udeliv og Science.

Vi inddrager de forskellige elementer aktivt ved at være fysisk ude i den. Men også ved at bringe naturen og dens materialer og dyr indenfor, kan børnene få mulighed for at lære både i naturen og om naturen.

I arbejdet med elementerne vil vi understøtte børnenes nysgerrighed og mulighed for at undersøge, konstruere og skabe. Undersøgelser viser, at børn får væsentlig større viden om naturspørgsmål, når de bliver aktivt inddraget i at undersøge og søge viden om fx dyrs liv, end hvis de får præsenteret den samme viden ved at få læst en bog om emnet. At børn selv har haft mulighed for at håndtere, iagttage og undersøge, giver både mere erfaring med og en øget forståelse for de forskellige elementer og sammenhænge i naturen.

Vi fokuserer på tre områder, som dækker væsentlige dele af arbejdet med natur:

- ❖ Naturerfaring
- ❖ Naturforståelse
- ❖ Naturetik.

Naturerfaring

Børn kan få kendskab til og varierede erfaringer med natur ved at møde mange forskellige former for natur og naturomgivelser. Naturerfaringer handler om, at børn erfarer, at grønne områder er trygge og dejlige steder at være. Her er mulighed for at understøtte deres nysgerrighed, så de får lyst til at være i naturen, og de bliver motiverede til at få nye oplevelser og erfaringer i naturen og med naturen.

Naturforståelse

I arbejdet med natur skal børnene have mulighed for at iagttage, få kendskab til og forståelse for planter, dyr, årstider og vejr. Det kan være kendskab til og forståelse for levevis og sammenhænge i naturen som fx, hvordan frø bliver til planter og senere til jord, eller hvorfor vandpytter bliver til is om vinteren.

Naturetik

Fokusområdet naturetik handler om, at børn får interesse for naturen, kan omgås dyr og planter med respekt, og at de føler ansvarlighed for naturen. Det kan fx være viden om, hvordan de kan færdes og opføre sig i naturen, så de tager mest muligt hensyn til dyr og planter. Eller at børn lærer at have omgang og ansvar for dyr, ved at have mulighed for at håndtere levende dyr. Erfaringer med natur og en begyndende viden om naturetik kan give mulighed for, at børnene senere i livet kan forholde sig til og tage stilling til mere abstrakte naturspørgsmål, som fx miljø- og klimaproblemer.

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi understøtter børnenes lyst til at være ude
- ❖ Vi anerkender børnenes intuitive forståelse af natur og sammenhænge i naturen
- ❖ Vi stiller børnene undersøgende spørgsmål og går sammen med dem på opdagelse efter viden fx på internettet, i opslagsbøger mm.

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Indretning, omgivelser og materialer signalerer interesse for temaet natur
- ❖ Børnene har adgang til udearealer med størst mulig variation i beplantning og indretning
- ❖ Børnene møder spændende, udfordrende og varierede områder i alt slags vejr og på alle årstider
- ❖ Stor variation i materialer, fx træstubbe, forstørrelsesglas, bestemmelsesduge, digitale læremidler osv.
- ❖ Børnene har mulighed for at have samlinger, forundringsskabe/montre, levende dyr i fx terrarier, akvarier, redekasser og adgang til billeder, bøger o.l.

Tegn på læring:

- ❖ Begejstring ved en tur i nærområdet
- ❖ Har forud kendskab til at kunne finde dyr, insekter, planter, blomster mm.
- ❖ Børnene kan udpege / benævne naturfænomener, når børnene efter turen taler om de ting de oplevede
- ❖ Når oplevelser indgår i børnenes leg på stuen

Metoder og aktiviteter samt det pædagogiske personales rolle:

- ❖ Planlægge den konkrete aktivitet ex. Tur i skoven eller ved vandet og det der skal være fokus på under turen
- ❖ Forberede børnene på turen
- ❖ Læse bøger og vise foto af de ting, vi skal opleve
- ❖ Synge sange, kreative aktiviteter med de indsamlede materialer

---

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Arbejdet med kultur, æstetik og fællesskab og værdier handler både om kultur forstået som æstetiske oplevelser og aktiviteter og kultur forstået som dannelse og relationer mellem mennesker. Det handler om kultur for børn, kultur med børn og kultur af børn.

Børns kultur skal være omdrejningspunktet for dagtilbuddenes arbejde med kulturelle udtryksformer og værdier, men de voksne har en vigtig rolle som formidlere og kulturbærere. Børns kultur kan beskrives som en lege- og deltagelseskultur. Den rummer det perspektiv på livet og det sæt af kulturelle udtryksformer og værdier, børn selv kommer til dagtilbuddene med, og som den pædagogiske praksis skal bidrage til at udvikle og berige.

Undersøgelser peger på, at arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier kan understøtte børns kognitive, personlige og sociale udvikling. Børn skal have mulighed for at opleve kunst og kultur og for selv at arbejde skabende i dagtilbuddet. Det giver dem mulighed for kropslige, sanselige og kognitive erfaringer, der understøtter både læring og dannelse.

Samtidig skal børn møde andres kulturelle udtryksformer og værdier og lære, at kulturelle baggrunde – fx sprog, vaner og levevilkår – kan være forskellige. Børn kommer til

dagtilbuddene med forskellige traditioner og forskellig kulturel baggrund. Ved at tage udgangspunkt i forskellighederne og mangfoldigheden som en grundlæggende værdi, er dagtilbuddet med til at udvikle børnenes identitet, tolerance og respekt for kulturelle forskelle.

Undersøgelser peger på, at dagtilbuddenes arbejde med at udvide børns kulturelle erfarings-ramme rummer et potentiale i forhold til at styrke alle børns forudsætninger for at klare sig godt i uddannelsessystemet. Det gælder i særlig grad for børn, som ikke bliver introduceret til en bredde af kulturelle udtryksformer og genrer hjemmefra.

Vi fokuserer på tre fokusområder, som dækker væsentlige dele af arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier:

- ❖ Æstetiske oplevelser
- ❖ Skabende praksis
- ❖ Traditioner, ritualer og værdier

Æstetiske oplevelser.

Fokusområdet "æstetiske oplevelser" handler om, at børn skal opleve forskellige æstetiske udtryksformer – fx teaterforestillinger, litteratur, film, musik, billedkunst og byrum. De skal møde en bred vifte af genrer inden for de forskellige udtryksformer – det kan være nyt/gammelt, populært/eksperimenterende, dansk/udenlandsk. De skal også have oplevelser og erfaringer med forskellige digitale medier og medieplatforme. De giver børn adgang til både varierede kulturelle oplevelser og aktiviteter og til den særlige kombination af oplevelse, selvstændig aktivitet og kommunikation, de digitale medier tilbyder.

Skabende praksis.

Fokusområdet "skabende praksis" handler om, at børn afprøver forskellige former for æstetiske udtryksformer – det kan fx være musiske, kropslige og materielle. Børn skal have mulighed for at gøre sig sanselige og kropslige erfaringer med forskellige

kunstneriske genrer, teknikker og redskaber. Det er med til at styrke deres nysgerrighed og kreativitet.

Traditioner, ritualer og værdier

Fokusområdet "traditioner, ritualer og værdier" handler om, at børn møder kulturel mangfoldighed. Børnene skal have erfaringer med og viden om deres egne og andres traditioner, ritualer og værdier. Når børn møder andre kulturelle værdier og traditioner, kan de nemmere definere deres eget kulturelle ståsted og genkende egne kulturelle rødder og traditioner. Det er med til at udvikle deres forståelse af egne og andres værdier.

Hvordan arbejder vi pædagogisk?

- ❖ Vi organiserer aktiviteter og processer, der tager udgangspunkt i børnenes individuelle kulturelle udtryksformer og interesser.
- ❖ Vi er engagerede i og bevidste om, at vi er kulturbærere og formidlere af kulturelle udtryksformer og værdier.
- ❖ Vi tager udgangspunkt i og fremhæver kulturel mangfoldighed som noget positivt.
- ❖ Vi har fokus på, at det skal være sjovt og give mening for børnene at arbejde med kulturelle udtryksformer
- ❖ At processen er omdrejningspunktet og vigtigere end, at børnene laver noget "smukt" eller "godt"

Hvad kendetegner de fysiske rammer?

- ❖ Vi har indrettet inspirerende og kreative læringsmiljøer i forskellige aktivitetsrum eller aktivitetsområder.
- ❖ Der er fx læsekroge, et teaterhjørne, kreative værksteder til billedkunst mv.
- ❖ Det er nemt for børnene løbende at få adgang til materialer og redskaber.

- ❖ Vi dokumenterer synligt for børn og forældre, hvordan vi arbejder med kulturelle udtryksformer og værdier
- ❖ Vi laver udstillinger af børnenes kreative udfoldelser

Tegn på læring:

- ❖ At børnene beder om musik og historielæsning.
- ❖ Har kendskab til historier/ eventyr.
- ❖ Deltager aktivt i sanglege.
- ❖ Efterspørger kreative aktiviteter
- ❖ At kreativitet indgår i rolle lege.
- ❖ Børn nævner traditioner som jul, påske, eid m.m.

Metoder og aktiviteter samt det pædagogiske personales rolle:

- ❖ Samling.
- ❖ Arbejde i små grupper.
- ❖ Sanglege.
- ❖ Teater-ture.
- ❖ Se film og låne bøger på biblioteket.
- ❖ Kreativt værksted

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

I denne læreplansperiode vil vi arbejde med et fokus på at etablere en evalueringsskultur i de enkelte enheder.

Vi har i 2019-20 uddannet faglige fyrtårne i alle huse som i samarbejde med ledelsen skal være garanter for at sikre kvaliteten og arbejdet med evaluering.

Vi vil arbejde med at skabe en systematisk og lettilgængelig evalueringsskultur, der sikrer organisatorisk læring på baggrund af de pointer, som vi kommer frem til løbende. I dette arbejde vil vi være særligt opmærksomme på det enkelte barns perspektiv og børnemiljøet.

Målsætning er at vi sammen udarbejder en fælles skabelon til evaluering af praksis og praksiseksempler. Til at evaluere vil vi bruge "Skema til Handling" fra redskab til selvevaluering (EMU). Skemaet er udviklet efterfølgende sammen med et tværfaglig team på vores pædagogisk dag. Formålet med handleplansskemaet er at samle op på dialogen og understøtte udvikling af vores dokumentations- og evalueringspraksis.

Handleplansskemaet bruges ind i vores faglige dialog. Her samles op på, hvad vi lærer af dialogen, og hvad vi kan gøre fremadrettet for at udvikle vores evalueringspraksis.

Vi har særligt fokus på at inddrage børneperspektivet og involverer børnene i evaluering i det omfang og på det niveau det er muligt. Som eksempel, vil vi benytte os af billeder og film af aktiviteterne til at danne udgangspunkt for dialog og evaluering sammen med børnene.

Derudover tager vi løbende stilling til behovet for yderligere uddannelse og tiltag.

Vi holder fortsat fokus på at de faglige fyrtårne kan mødes på tværs i husene og for at erfaringsudveksler og styrkes i opgaveløsningen.

Vi har tidligere 2019 orienteret bestyrelsen med principbeslutninger om hvordan vi etablerer en god og løbende forældreinddragelse.